

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

16. Tantam argumentorum in sacra eloquentia maiestatem melius à
Christianis Oratoribus sustineri qui liquidiozem hauriunt spiritum de cœlo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

per textis ossium commissuris, carne vestita, & spiritu animata consurgent? Quale erit tribunal iudicantis, cuius superbillosos Reges cuncte terrarum infantis: quot tunc ardentium eurrum millia circumstant, quot famulabuntur Angeli? quanto improborum terrore praeferetur illud signum, magnum Crucis signum, a consecratis toties despectum, toties irrisum, toties conculcatum? Quis incessus, quae vox, quis vultus iudicis, quis pavor mentium, quis pallor corporum, quae omnium trepidatio?

Quinam cum Deo sint iudicaturi.

Inferni pena.

Quanta illa scena, quam gloriosus confusus futurus est, cum illi hominum despicatissimi, illi verberones, illi *semavis* toto terrarum orbe iactati, vexati, infinitis supplicijs consumpti, radiatis fulgore capitibus sedebunt de Regibus iudicaturi? Quale, & quam insperatum iudicium, cum ad illam *fulminatricem sententiam* tot barbarorum principum apices contriti, tot purpurae, tot fastus, tot amores terrarum vno agmine detruentur ad inferos, vt eo igne in aeternum ardeant, cuius hic noster pictura est, o ferales le Gros prunis ardentibus constratos! o funesta draconum cubilia! o inexcrabiles flammaram laqueos! o vermem conscientiae inexpiablem! o poenas immortales! o longam aeternitatem!

At quantum ex altera parte, & quam plenum magnificentiae theatrum, tot florentissimi Martyrum exercitus, tot Prophetarum oracula, tot grauissimorum sacerdotum coetus, tot chori Virginum, tot sidera, quibus empyrea caeli facies collustrabitur! quae triumphantium gloria, quis plausus exultantium, quis salutarium concursus, quae voluptates, quae deliciae, contrita mortalitatis tyrannide, & in aeternum extinctis tot precariae, & male haerentis vitae laboribus, atque molestijs, Deo perfundi, de Deo impleri, de Deo viuere.

Hac si quis parua existimat, in quibus illa sumptuosa, & grauius anhelas desudet eloquentia, videat sane an in Catulli passere, aut Pittaco Melioris, aut musicae Luciani, aut in mioutulis negotiorum humanorum causis plus sit habiturus foecunditatis.

Tantum argumentorum in sacra eloquentia maiestatem melius a Christianis Oratoribus sustineri, qui liquidiorem hauriunt spiritum de caelo.

CAPVT XVI.

Certe iam, vt vides arguenti maiestate in eloquentia sacra multis partibus Christiani vincunt oratores: reliquum est vt videamus, an cum ipsi in maiestas speciosam, & locupletem hereditatem veniant, eam sua inertia neglectam, vastam, atque incultam reliquerint. Fortasse enim ijs caret adiuuentis, quibus excitari magna triumphantis eloquentiae decora porterunt, fauore numinis, ingenio, liberalibus artium studijs, diligentia, exercitatione, praemijs denique amplissimis.

Primum, si quod vestri etiam statuunt Oratores, virum bonum esse Oratorem oportet, nec illum quidem eloquentiae gloria fieri magnum, aut celebrem, sine aliquo afflatu diuino: Cumque omnes constet animos, acerrima quadam agitatione, & veluti diuino spiritu, qui singulis vniuersi partibus intenditur, esse repletos: Quibus tandem magna mens illa plenius se affundit, an ijs, qui acceptas a Deo ingenij dotes ad rerum humanarum quisquillas traducunt, & quasi hamis aureis vilissima piscantur animalcula? Num verò ijs potius, qui cum se in Dei aere, & peculio totos esse cognouissent, magno, & alacri animo se in societatis humanae commercium, in Reipub. Christianae decus & solatium, & in procuranda mortaliu salute, pesent in ipsum Angelorum coarubernium emiserunt? Quod vt commodius facerent plerique, non modo blandissimas illas voluptates, quibus oppressa lux mentis extinguatur, constantissime repudiarunt, sed ipsi etiam ordinarijs, quibus hic contineri videtur spiritus, & vita perfundi, penè auncium remisere.

Qui verò magis ingenio valent, quam qui detertis vitae labeculis se veluti limarius speculum, caelestibus radijs obijciunt, vt pleniori luce collustrentur: Quam qui ab vxorij curis, & his negotiorum procellis remoti, toti sunt in rerum diuinarum contemplatione defixi, qui ab ipsa prope tumultuaria sensuum consuetudine abrepti, beatarum mentium vitam

Scholastici
uari;

amulantur? Qui liberalibus disciplinis vehementius incumbunt, quam qui hoc ex Dei moderatoris consilio faciunt, qui virtutem, & scientiam suam patrimonium ducunt, qui in Christiani nominis luce, & florentissimis orbis terrarum scholis assiduo versantur, qui diligentia sunt ita contenta, & flagrant, & auida, ut nullum diem, sine nobili diuinæ illius suppellectillis accessione præterfluere atque excedere patiantur? Exinde quæ diu in hac vmbrosi vita studijs impalescentes sunt meditati, iam matura, & miti suauitate decocta, deferrunt in publicum, excitatione continua, labore pertinaci, fructu copioso, ostentato in nulla.

Et si quæ vltimo loco commemoravi, præmia expetuntur, quibus exstimulatus inardescat animus, num tandem magnum, & munificum, & Deo dignum palmarium est, salus animarum?

Eloquentiã
sacram docere est imitari
Christum.

Quanta, & quam suauis est gloria, in Dei famulatu esse, Deo in procuratione humanæ salutis inferuire, Deo militare, cuius vim, & arma inferorum potestates pertimescunt. Quid aliud Christus fecit in terris? quid Apostoli? quid Martyres? quid tot Doctorum cœtus fecerunt? Quid magnificentius, quam bellum gerere cum vitijs? Dæmonum vires infringere, perirumpere iniquitates, animis iam mollitis atque subactis inferere sapientiam, quæ in æternam frugem adolescat? Quid optatius, quam iuuentutis ingenta hoc virtutum succo imbueri, quam illa cædida nobilissimæ pubis examina, castissimjs disciplinis excolere, & prima face surgentes in hac ænarula virtutes deosculari, quam corroborata iam honestatis laude firmatos continere, quam pauperibus solatio, diuitibus ornamento, ignaris luci doctis gratiæ, omnibus esse subsidio? & alios quidem adhuc in terris ad pietatem confirmare, alios parturire, alios in cœlum iam præmisisse? Quis non malit inter hæc magnarum artium decora quam inter rosas e-

Præceptorum
hænos in
bene erudi-
enda inuen-
tuse.

non malit inter hæc magnarum
artium decora quam
inter rosas e-

moris.

Effectus sacra eloquentia plane admirabiles,

CAPVT XVII.

AT verò cum eloquentiæ maiestatem ex rebus gestis ab oratoribus, fructuque copioso in Rempub. & in omne genus hominum deriuato, tum etiam, ex splendidissimis in proficanda improbitate virtutibus, metiri etiam oporteat; Verèdum est, credo, ne corona Ctesiphontis tam ambitiosa, & superflua eti oratione perita, aut vibrata, tam infelici semper exitu in Philippum Regem fulmina, aut Catilina, non tam Ciceronis eloquentia, quam C. Antonij armis iugulatus, aut male diuina Philippica efferatus Antonius, aut post damnationem superuacua oratione defensus Milo, in conuentione cum illo glorioso celestis eloquentiæ fructu veniant.

Habemus certè, quæ opponamus magnificentissima rerum spectacula, ab oratoribus Christianis, isque non terrore, & terrore succinctis, sed innocentia, amore, beneuolentia fretis edita, expugnatos Reges, refræpatas potentium virorum libidines, vrbes victas, Prouincias, miti eloquentiæ fulmine concussas, peragratas non tam passibus, quam victorij nationes, nouos, & antea illibatos mundos ad fidem Catholicam adductos.

Nondum Christi Apostolos loquor, de concionatoribus Catholicis dico, qui varijs temporibus floruerunt, vicerunt opera gigantum, fluentem in se negotiorum molem exceperunt, exceptam fortissime sustinuerunt, sustentatam cum laude, & gloria gesserunt, immutabant peruersissimos rerum status, obtruserunt frementibus inferis, flagitijs castimoniam, rapinis charitatem, impietati religionem, perdidit, ac proflagata licentiæ disciplinam. Dederunt rebus nouis auctoritatem, pondus antiquis, obsoleto nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubijs fidem, omnibus vero ordinem, atque naturam.

Video quantum hic mihi ad dicendum campus aperiatur, sed non excurram quantum poterero, tum quòd ista sint aliorum iam pressa vestigijs, tum quòd in tam spectabili luce sint posita, ut nullum recessum, nullam obliuio-

ms.